

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΕΝ ΤΗ ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ

ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ

ΕΚΤΥΠΟΥΝΤΑΙ
ΕΙΣ 20.000
ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ
ΚΑΙ
ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ
ΔΩΡΕΑΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΩΝ ΑΜΥΝΗΣ

Ἐκδιδόμενον τῇ ἐπιμελείᾳ ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν κ. κ. Σ. Βουτυρά, Γ. Ν. Χατζιδάκι, Κ. Γ. Ζησίου καὶ Γ. Μ. Δαμίρη, διευθύνοντες.

Η ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ

Οἱ υἱοὶ τοῦ Νῶε, οἱ ἀποκαλύψαντες καὶ χλευάσαντες τὴν γυμνότητα τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἐξακολουθοῦσι διὰ τῶν αἰώνων παρουσιάζοντες τὸ ἀποτροπαιότερον τῶν παραδειγμάτων. Τοῦ μεθυσμένου πρεσβύτου τὸ ἀμάρτημα δὲν ἔπαυτε βεβαίως· ἔκτοτε ἀσχημίζον τὴν αἴγλην τῶν πατρικῶν Ἀρχῶν καὶ Ἐξουσιῶν πάντοτε ὁμοῦ ἀσεβεῖς καὶ βέβηλοι θεωροῦνται ὑπὸ τῶν κοινωνικῶν οἱ προσπαθοῦντες νὰ ἐξευτελίσωσι ταύτας, οἱ ἐγείροντες χεῖρα ἀσεβῆ κατὰ τῶν τεταγμένων νὰ ἐκπροσωπῶσι τὸ κράτος τῆς Ἀρχῆς καὶ τοῦ Νόμου.

Ἐννοοῦμεν τὸν ἔλεγχον τῶν πράξεων ἐκείνων, οἵτινες, ὅπου δὴποτε ἰστάμενοι, ἀμελοῦσιν ἢ παραβαίνουσι τὰ καθήκοντα ἢ κακὴν κάμνουσι χρήσιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν. Ἐπιβάλλεται ὁμοῦ, ὁ ἔλεγχος οὗτος ν' ἀσκήται μετὰ σεβασμοῦ, ἀναλόγου πρὸς τὴν περιωπὴν τοῦ ἐλεγχομένου, τοῦτο δὲ εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν γνῶρισμα τῶν πεπολιτισμένων καὶ εἰνομουμένων πολιτειῶν.

Πάντες βεβαίως εἴμεθα ἴσοι ἀπέναντι τοῦ Νόμου· ὁ Νόμος ὁμοῦ οὐδαμοῦ ἠκούσθη ὅτι εἶναι ἴσος πρὸς ἡμᾶς οὐδὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἄρα εἶναι ἴσοι πρὸς τοὺς ἰδικούς μας. Ἐκεῖνοι λοιπόν, οἵτινες ἐκπροσωποῦσι τὸν Νόμον ἢ ἐφαρμόζουσιν, ἢ ὑπηρετοῦσιν ὅπως δὴποτε αὐτόν, δέον νὰ θεωρῶνται ὡς πρόσωπα ἱερά, διότι ἱερότητα πράγματι προσδίδει εἰς αὐτοὺς ἡ θεία Ἀρχὴ τῆς ὁποίας εἶναι λειτουργοί.

Καὶ ὅταν ἀκόμη κατάφωρος εἶναι ἡ παράβασις τῶν καθηκόντων ἢ ἡ ὑπέρβασις τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, πάλιν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἄλλους οὐδεμία ἐπιτρέπεται αὐτοδικία, ἔστω καὶ ἂν παρουσιάζεται αὕτη ὑπὸ τὴν ἡπιωτέραν τῆς μορφῆς, τὸν ἄκοσμον τοῦτέστι καὶ ἀσεβῆ ἔλεγχον. Οὐχὶ εἰς ἡμᾶς ἀλλ' εἰς τὸν Νόμον πάλιν ἀνήκει τὸ δικαίωμα τῆς τιμωρίας, ἀφοῦ ἄλλως δὲν μεροληπτεῖ οὕτως ὑπὲρ τῶν λειτουργῶν του, ἐπιφυλάσσει δὲ τούναντίον δι' αὐτοὺς τὰς αὐστηροτέρας τῶν ποινῶν. Εἰς τὸν Νόμον ἄρα πάντοτε καὶ ἐν παντὶ πρέπει πεποιθότως νὰ προστρέχωμεν, προτιμῶντες καὶ ν' ἀδικώμεθα ἔτι ὑπὸ τῶν λειτουργῶν του ἢ ν' ἀδικῶμεν αὐτόν. Ἀδικούμενοι, ἡμεῖς μόνον γινόμεθα θύματα· ἀδικούντες ὁμοῦ, ἀφαιροῦμεν ἀπ' αὐτοῦ τὴν δύναμιν καὶ ἡμᾶς νὰ σώζῃ καὶ πάντας τοὺς ἄλλους.

Οἱ κλονίζοντες τὸ κράτος τῆς Ἀρχῆς καὶ τοῦ Νόμου καὶ ὅταν ἔτι νομίζουσιν ὅτι ἀδικοῦνται, διαπράττουσι τὸ ἔσχατον τῶν κατὰ τῆς πατρίδος ἐγκλημάτων. Τὸ πειστικώτερον τῶν ἐθνικῶν δικαίων ἐν τῇ κρίσει τοῦ κόσμου εἶναι ἡ ἐθνικὴ δύναμις, αὕτη δὲ ἐκπίπτει εἰς οἰκτρὰν ἀδυναμίαν ἀνευ τῆς πειθαρχίας. Ἀλλὰ καὶ τῆς ἐθελοθυσίας.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Κυριακὴ ἐννάτη

(Λουκ. ιβ' 18—27).

Κείμενον

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνθρωπος τις προσῆλθε τῷ Ἰησοῦ πειράζων αὐτόν καὶ λέγων, Διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσας ζῶν αἰώνιον κληρονομίῃσω; Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰμὶ ἐγὼ ὁ θεός.¹ Τὰς ἐντολάς οἶδας· Μὴ μοιχεύσης· Μὴ φονεύσης· Μὴ κλέψης· Μὴ ψευδομαρτυρήσης· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. Ὁ δὲ εἶπε· Ταῦτα πάντα ἐφύλαξα μὴν ἐκ νεότητός μου. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ.² Ἐτι ἐν σοὶ λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις, πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. Ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα, περίλυπος ἐγένετο· ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. Ἰδὼν δὲ αὐτόν ὁ Ἰησοῦς περίλυπον γενόμενον, εἶπε.³ Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Εὐκοπώτερον γὰρ ἐστὶ κάμηλον διὰ τρυμαλίας ραφίδος⁴ εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. Εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες· Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; Ὁ δὲ εἶπε· Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ.

Σημειώσεις

1) Τὰς ἐντολάς οἶδας. = Ὁ Λουκᾶς ἐπιμένει ἐν ταῦτα τὸν Ματθαῖον (ἴδε Κυριακὴν δωδεκάτην Ματθαίου Αὐγούστου 17) καὶ παραλείπων τὰ πρὸς τὸν θεὸν καθήκοντα ἀναφέρει εὐθὺς τὰς ἐντολάς τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, μεταβάλλων τὴν σειράν τῶν δύο πρώτων. 2) Ἐτι ἐν σοὶ λείπει. = Ἐχεις μίαν ἔτι ἔλλειψιν ἵνα γίνῃς τέλειος. — 3) Πῶς δυσκόλως = θαυμαστὴν πόσον δυσκόλως = λίαν δυσκόλως. 4) τρυμαλίας ραφίδος = ὁπῆς βελόνης.

ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΤΩΧΕΙΑ

Ἡ τήρησις τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, εἶναι καθήκον ἐπιβεβλημένον εἰς τὸν χριστιανόν, τὸν θέλοντα νὰ ἐργασθῇ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἵν' ἀποκτήσῃ τὴν μακαριότητα ἐν τῷ ἄλλῳ. Ἀλλ' ἡ πτωχεὶα εἶναι ἐπιβεβλημένη εἰς ἐκείνον, ὅστις θέλει ν' ἀποκτήσῃ τὴν ὑψίστην ἠθικὴν τελειότητα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν, καὶ ἡ ἀπόσπασις ἀπὸ τῶν κοσμικῶν ἀγαθῶν, καὶ ἡ προσκόλλησις εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα συνιστῶσι τὴν τελείαν καὶ πλήρη ἀρετὴν, τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, ὃν ὁ ἀγωνιζόμενος διακιοῦται μετὰ θάρρους καὶ μετὰ πεποιθήσεως νὰ διεκδικῇ τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον.

Ὁ πλούσιος ἀπὸ τὸν ὅποιον ὁ Χριστὸς ἀπαιτεῖ τὴν εὐχρηστικὴν πτωχείαν, ἐκτελὼν τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπάντα ὅσα ἔχει πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς· ἀποσπάται ἐκουσίως ἀπὸ τῶν ὅσα ἔχει ποικιλοτρόπως καὶ δικαίως

ἀποκτήσει, ἐναποθέτει αὐτὰ εἰς τὰς χεῖρας τῶν πτωχῶν, μεταβιβάζων εἰς αὐτοὺς χρήματα ἀντὶ ἰδιοκτησίας, καὶ θησαυρίζει θησαυρὸν αἰώνιον ἐν οὐρανοῖς. Ὁ χριστιανὸς οὗτος διανέμων τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ εἰς τοὺς πτωχοὺς συλλογίζεται ὡς ἐξῆς: ἢ δυνάμην νὰ διατηρήσω εἰς ἑμαυτὸν τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, ἀλλὰ δὲν θέλω· θέλω ν' ἀφομοιωθῶ πρὸς τὸν Κύριόν μου. Ἐκεῖνος οὐδὲν εἶχε, ἐνῶ ἦτο Κύριος πάντων, καὶ ἐγὼ δὲν θέλω νὰ ἔχω τίποτε. Εἰς τὸ ἐξῆς ὁ πλουτισμὸς μου θὰ συνίσταται εἰς τὸ νὰ μὴ ἔχω ἀπολύτως τίποτε. Ἐκουσίως ὁ Κύριός μου ἀπέβαλε τὰ πάντα καὶ ἐγὼ ἐκουσίως ἀποβάλλω ταῦτα. Οὐδεὶς δικαιοῦται ν' ἀπαιτήσῃ παρ' ἐμοῦ νὰ στερηθῶ τῆς περιουσίας μου. Καὶ αὐτὸς ὁ Κύριός μου δὲν ἀπαιτεῖ τοῦτο. Ἐξαρτᾷ τὴν πράξιν ταύτην ἐντελῶς ἀπὸ τῆς θελήσεώς μου· ἐὰν θέλῃ εἶναι τέλειος. Καὶ διανέμων τὰ ἀγαθὰ μου εἰς τοὺς πτωχοὺς, δὲν πληρώνω ὀφειλὴν, δὲν ἐκτελῶ καθήκον, δὲν ἱκανοποιῶ τὴν δικαιοσύνην, ἀλλ' ἱκανοποιῶ τὴν ἀγάπην, ἡ ὁποία πληροῖ τὴν καρδίαν μου. Ἀγαπῶ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ διὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν τὸν μὴ ἔχοντα ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει, καὶ γίνομαι μιμητὴς ἐκεῖνου.

Συγχρόνως δ' ἐκτελῶ πράξιν ἀδελφικῆς ἀγάπης. Ἡ μίμησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ πρώτη εὐτυχία, τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι ἐκ τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ πλούτου μου. Ἡ βοήθεια πασχόντων ἀδελφῶν εἶναι ἡ δευτέρα. Πωλὼν τὰ υπάρχοντά μου διανέμω ταῦτα τοῖς πτωχοῖς, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ ἐργασθῶσι, οἵτινες πάσχουσι μὴ δυνάμενοι ἐκ διαφόρων αἰτίων, ἀνεξαρτήτως τῆς θελήσεως αὐτῶν, νὰ προσπορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διὰ τοῦτο παραγγέλλομαι ἵνα πωλήσω τὰ κτήματά μου, καὶ οὐχὶ ἵνα διανείμω ταῦτα. Πτωχοὶ ἀδελφοί θὰ πλουτίσωσι λοιπὸν ἐκ τῆς πτωχείας τοῦ μμητοῦ τοῦ Σωτῆρος, γυμνοὶ ἀδελφοί θὰ ἐνδυθῶσι, πεινῶντες ἀδελφοί θὰ τραφῶσι. Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν καταργεῖ τὴν ἰδιοκτησίαν, ποῦναντίον θέλει ἵνα ἐκπεκτεῖν τὸ κράτος αὐτῆς καὶ ζητεῖ ἀνδράς αὐταπαρνησίας καὶ ἐθελοθυσίας καὶ μορφώνει τὴν θέλησιν αὐτῶν οὕτω, ὥστε νὰ θελήσωσι διανέμοντες τὰ κεκτημένα ὑπ' αὐτῶν πλοῦτη νὰ καταστήσωσι πολλοὺς κυρίους ἰδίας περιουσίας. Τὸ Εὐαγγέλιον θέλει, ἵνα οἱ πρὸς τὴν τελειότητα τῆς πλήρους ἀρετῆς βαίνοντες, δίδωσιν ὑπὸ τὸν τίτλον ἀδελφῶν εἰς πάσχοντας ἀνθρώπους, ὅ,τι ἰδιαιτέρως ἀνήκει εἰς αὐτοὺς.

Οὕτως ὁ χριστιανισμὸς ζητεῖ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τῇ ἐκουσίᾳ ἀποβολῇ ἀπ' αὐτοῦ τῶν ὅσα κέκτηται· ἀνυψοῖ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὴν προσωπικότητα αὐτοῦ, πείθων αὐτὸν νὰ διανείμῃ τὴν ἰδιοκτησίαν του καὶ ἡ ἐλευθερία ἀποξένωσις αὐτῆς τοῦ χριστιανοῦ ἀπὸ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, τὸν εἰσάγει εἰς τὴν ἀπόκτησιν μεγαλείου, τὸ ὁποῖον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καθιστᾷ αὐτὸν ὅμοιον πρὸς τὸν Δημιουργόν.

Ἡ ἀρετὴ αὕτη τῶν χριστιανῶν κυρίως τῶν πρώτων αἰώνων ἐξέπληττε μεγάλως τοὺς ἐθνικοὺς, οἵτινες εἶχον ἀπὸ πολλοῦ ἐξοικειωθῇ εἰς τὸ νὰ ἐκτιμῶσι τὴν ἀξίαν τῶν προσώπων, ἀναλόγως πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς ἰδιοκτησίας αὐτῶν. Καὶ τὸ μεγαλεῖον ἐκεῖνο τῶν χριστιανῶν τὸ ὁποῖον ἐχαρκτηρίζεν ἡ χριστιανικὴ πτωχεία δύνата νὰ ὀνομασθῇ ἀληθὺς, τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς. Ἡ ἐπιθυμία ἐγείρει μέγα πρόσκομμα εἰς τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρώπου, καθιδρύουσα τὸ μεγαλεῖον τοῦτο ἐξ τῆς ψυχῆς—Ἀκούομεν ἐν τῷ κόσμῳ: Μεγας ἰδιοκτήτης, μέγας κληρονόμος, μέγας τοκιστής, μέγας κεφαλαιοῦχος—Ποικίλα βλέπετε μεγαλεῖα, ἀλλ' οὐδὲν ἀκούεται μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς. Ἡ εὐαγγελικὴ πτωχεία ἀνέτρεψε τὸ πρόσκομμα τοῦτο, αὕτη ἀπέκλεισε ἀπὸ τοῦ χριστιανοῦ πάντα ὀρίζοντα ξένου εἰς αὐτὸν μεγαλείου, καὶ ἤνοιξεν ὀρίζοντα εὐρύν εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἀνέδειξε τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς, πολλῶ ὑπέρ-

τερον τοῦ μεγαλείου τὸ ὁποῖον προβάλλει ὁ κόσμος.

Καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦτο, τὸ ὁποῖον παρέχει ἡ Εὐαγγελικὴ πτωχεία ἡ τελειοποιούσα τὴν εὐαγγελικὴν τελειότητα, προσδίδει ἀκόμη ἕνα ἄλλον χαρακτήρα εἰς τὸν χριστιανόν, τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν. Καθιστᾷ τὸν ἀνθρώπον ἐντελῶς ἐλευθερὸν τῶν ἀναγκῶν, τῶν μεριμνῶν, καὶ τῶν ἐνοχλήσεων, αἵτινες εἶναι ἀναπόσπαστοι ἀπὸ παντὸς γηγενοῦ ἀγαθοῦ, πλούτου καὶ ἰδιοκτησίας. Ἡ ἐλευθερία τῆς ψυχῆς συνίσταται εἰς τὸ νὰ μὴ ἔχῃ δεσμά.

Καὶ ἵνα μὴ ἔχῃ ἡ ψυχὴ δεσμὰ δέον νὰ μὴ συνέχῃ τίποτε ἀπολύτως ἢ νὰ μὴ συνεχῆται ὑπὸ μηδενός.—Ὅστις προσκολλᾶται πρὸς τι πράγμα εἶναι δούλος τοῦ πράγματος τούτου, ὅστις προσκολλᾶται εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν, εἶναι δούλος τῆς ἰδιοκτησίας, ὅστις προσκολλᾶται εἰς τὸν χρυσὸν εἶναι δούλος τοῦ χρυσοῦ. Καὶ δὲν εἶναι ὀλιγότερον ἐλευθερὸν ἐν τῷ κόσμῳ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀφοσιωθεὶ μετὰ πάθους εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ χρυσοῦ· μᾶλλον δούλος, ἢ ἄλλος δούλος ἐκτελεῖ ὑπηρεσίαν ἐντελῶς εὐτελεῖ, διότι ἐξαρτᾷ ἐαυτὸν οὐχὶ ἀπὸ ἀνθρώπου, ὁμοίου ὅπως δὴποτε πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἀπὸ πράγματος ἀψύχου καὶ ὕλικου ὅπως ὁ χρυσός. Ἡ χριστιανικὴ πτωχεία καθώρισε τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἀπόκτησιν αὐτῆς· καὶ ἀνήγαγε εἰς τύπον ἠθικῆς τελειότητος τὴν ἀπόσπασιν ταύτην τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἰδιοκτησίας, καὶ τὴν ἐκουσίαν συνεισφορὰν εἰς ποῖαν τινα ἰσοπέδωσιν τῆς εὐτυχίας ἐν ταῖς πασχούσαις ἀδελφικαῖς κοινωνικαῖς τάξεσι.

Εἶναι ἀληθῶς εὐτυχεῖς οἱ δυνάμενοι νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὴν κορυφὴν ταύτην τῆς ἠθικῆς τελειότητος. Πλούσιος, συνάγων πλοῦτην ἵνα σκορπίσῃ ταῦτα ἐν καιρῷ προσφύρῃ. Πλούσιος καθιστῶν τὸν βίον τῶν πτωχῶν, οὐχὶ τῶν ἐν ὑγείᾳ ἐπαϊτούντων, ἀλλὰ τῶν ὄντως ἀξίων βοηθείας καὶ περιθάλψεως βίον ἀνεκτὸν καὶ ἀνθρώπινον, εἶναι ἀνὴρ χριστιανὸς δυνάμενος ἀδιστάκτως νὰ εἴπῃ, ὅτι ἀκολουθεῖ τῷ Σωτῆρι καὶ Διδασκάλῳ ἡμῶν, καὶ ὅτι τὰ ἀδύνατα παρ' ἀνθρώπων, καθιστᾷ αὐτὸς δυνατά, εἰσερχόμενος αὐτοδικαίως οὕτω, ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τῶν βαρῶν τῆς ὕλης καὶ τοῦ πλούτου, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἔχων πλοῦτη καὶ ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω.

ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΘΕΟΝ

28

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΙΚΙΝΙΟΣ

Προβάλλει ἀγέρωχος ἡ Μονεμβασία. Ἡ δσπαλάιστος πρὸς τοὺς Φράγκους καὶ τοὺς Ὀθωμανοὺς ἦτο εἷς κλίτη τὸν τράχηλον τὸν ἀδάμαστον ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ Τούρκου καὶ ἀπὸ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως αἰῶνος (1538-1690) ὁ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως αὐτῆς ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἀντὶ τῆς γλυκείας θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ, ἠορτάζοντο σπαράττουσαν τὰ σπλάγχνα του τὴν ὥμην τοῦ Μωάμεθ λατρεῖαν.

Τὰ κελαινὰ τῆς νυκτὸς σκότῃ ἤρθησαν, ἤλθεν ἡ αὐγὴ· ἀλλὰ δὲν εἶναι ἡ τῆς χαρᾶς μετὰ τὸ γλυκὺ φῶς τῆς ἐλευθερίας· ἀντὶ τοῦ Ὀσμάνιδου ὁ Βενετός, ὀλιγώτερον ἀπὸ ἀνθρώπος ἀλλὰ καὶ οὗτος ἀδυσώπητος κύριος καὶ κατακτητής.

Αὕτη τότε τοῦ γένους ἡ μοῖρα· ἀπὸ τῶν μωαμεθανῶν εἰς τοὺς χριστιανούς περιέπιπτε τῆς Δύσεως, ἀπὸ τῶν ἀμοράγων ὁδῶν τῆς Σκύλλας εἰς τοὺς ἀγρίους ἐναγκαλισμοὺς τῆς Λαρόδδως.

Κτίσμα παιδαρίου παρὰ τὴν ὄχθην χερμαῖρου ἦτο τῆς Παλοποννήσου ἡ κατάκτησις ὑπὸ τῶν Βενετῶν (1684-1714). Αἱ τουρκικαὶ στρατιαὶ, ποταμὸς σφοδρῶς κυλιόμενος, ἤρσαν εἰς τὸ διηγεῖσθαι τὴν βενετικὴν ἀρχὴν· ἀλλὰ καὶ χιλιῶν Ἑλλήνων ὁ βίος πολλαχῶς ἤρσαν.

Ὁ γένος δύστηνον, ὁ θεὸς ὡς οὐ σφίξῃ! Σπαράγματα πάλιν λόγων καὶ ὀργῶν καλύπτουσι τὴν ἑλληνικὴν γῆν· ἡ νεότης σου πάλιν εἰς ἀγρόδας σωματῶν ὡς σὰρξ πωλεῖται εὐτελεῖς. Οἱ ἄνδρες σου οἱ σοφοὶ εἰς παιδείαν, οἱ ἀμόμητοι εἰς ἀρετὴν, οἱ συντοὶ προσεσῶτες, πατέρες

καὶ πρόμαχοι τοῦ λαοῦ, ἐσφάγησαν, καὶ αἱ κεφαλαὶ των εἰς τὴν θύρην ἐρρίγησαν καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐσπαράχθησαν σπρόμενα εἰς τὰ καλδερῖμια τῶν πόλεων ὑπὸ τοῦ μωαμεθανικοῦ συρρετοῦ.

Ὅποσον ἤδὴ τὸ ν' ἀγωνίζεται ἡ ν' ἀποθνήσκῃ τις ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας. Ἀλλὰ νὰ ψυχωραγῇ ἐπὶ τῶν ἐρείπιων τοῦ ὀλέθρου τῆς φυλῆς· τὸν ὁποῖον φαρμακερὸν!

Οὕτως ἐπὶ τῶν ἐρείπιων ἀγατισμοῦ τοῦ γένους ἀπέθνησκον ὁ Ἀνδρέας Λικίνιος.

Τέκνον εἶκου τῆς Μονεμβασίας ἐπιφανοῦς, ἔπλασε τὴν ψυχὴν του ἀδάμαστον ὡς ὁ βράχος τῆς νήσου ὁ σιδηρόπλαστος καὶ ἐλευθερὸν ὡς ἡ ἀτέρμων θάλασσα ἡ πρὸ αὐτῆς ἀπλουμένη. Ἐξ εὐπορίας οἰκογενειακῆς ἠδονῆς, πλείους εἰς Ἰταλίαν, κρᾶτιστος περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν λατρικὴν, λατρωσιλόφος, νὰ ἐπαλέθῃ τῶν ψυχῶν διδάσκαλος καὶ τῶν σωματῶν σωτήρ.

Καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἐν Βενκουρεσιῇ καὶ ἐν Κωνσταντινῇ· ἔλει ὑπὸ τῶν τούρκων τὰ μάλιστα ἐτιμᾶτο. Ἀλλ' ἀπορρίπτων ὡς ὁ βῆρ τοῦ δούλου τὸν πλοῦτον καὶ τὰς τιμὰς, ἔδραμεν εἰς τὴν γεννέτειραν πόλιν, ἐλευθερὸν ἀπὸ τῶν Ὀσμάνιδων, τὴν Μονεμβασίαν.

Ὁ χαρὰ! Δὲν εἶναι πλέον ὁ Τούρκος ἐν τῇ Πελοποννήσῳ· δὲν κηρύττει πλέον ἀπὸ τῶν μυνητῶν ὁ χρόνος τοῦ κοραλίου τὰ δόγματα. Ἐς εἶναι ἐνλογημένον τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Σωτῆρος τὸ ὄνομα. Εἰς δόξαν αὐτοῦ καὶ προσκύνουν ἐγείρει τὰς τῆς εὐσεβείας λατρείας τῶν χριστιανῶν ὁ χριστιανὸς ὁ εὐσεβὴς. Σήμερον ἀπὸ τῆς αἰῶνος ἐγένετο σχολεῖον, ναὸς τῆς σοφῆς παιδείας, ὁ Ἅγιος Νικόλαος τοῦ Λικινίου, καὶ διὰ τοῦτο δὲν θὰ λυπητῇ πολὺ ἡ ψυχὴ τοῦ σοφοῦ.

Μέτριος στιχομυθὸς ἀλλ' ἱκανὸς ἐπιστημῶν, συνέγραψεν λατρικὰ συγγράμματα ποθῶν τὴν ἐπιστήμην γνωριμώτεραν νὰ καταστήσῃ εἰς τοὺς ὁμοθετοὺς αὐτοῦ ἐλευθεροῦς, ὡς ἐνόμιζε, πλέον.

Ἐλπίδες φροῦδοι! Οἱ Τούρκοι, δράκων ἀπροσμάχητος, ἐπέρχονται. Ἐπὶ τῶν ἐπαλάσεων τῆς Μονεμβασίας δὲν τάσσουσι τὰς χαλκίνας ἀσπίδας καὶ τὰς ἀδαμαντίνους ψυχὰς οἱ Μαρωνάδες καὶ οἱ Σοφιοῖ. Οἱ Βενετοὶ παραδίδουσιν ἔμβροδοι τὴν ἀπόρθητον πόλιν. Ἀντὶ κραυγῶν ἀνδρείας, κραυγῶν τῶν σφαλομένων, ἀντὶ παιδῶν νίκης θρηνώδεις τῶν ψυχωραγούντων καὶ τῶν αἰχμαλώτων οἱ ὀδυρμοὶ.

Καὶ ὁ Λικίνιος, ὁ σοφὸς, ὁ ἐνὶ ἡλῷ διανοούμενος, ὁ εὐγενὴς Ἑλληνας, τῆς Βενετίας ὁ πατριάρχης, εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπαχθεὶς ἐκρεμάσθη. Ἀλλ' ἡ ψυχὴ τοῦ ἡμετέρου διὰ τοῦτο οὐτε δόνησεν, οὐτε κατασχύνῃ ἠθάνατο.

Ἀλλ' ὁμοῦ λόγῳ φλογὴν τὴν καρδίαν του κατακαίονσα ἔσχιζεν. Ἡ Ἄγία Σοφία ἐπὶ τοῦ δόλου αὐτῆς ἔρρεε ἀκόμη τὴν ἡμισέληνον.

ΠΟΛΙΤΑΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

B'.

Ἐκ τοῦ Σοφοκλέους.

Εἶδομεν πῶς φαντάζεται καὶ τί διδάσκει ὁ Ὀμηρος ὁ μέγιστος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους διδάσκαλος περὶ τῆς ἀγέσεως τοῦ πολίτου πρὸς τὴν πολιτείαν. Ἀς ἴδωμεν τώρα τί διδάσκει περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος καὶ ἄλλος ποιητής, ὁ γλυκὺς καὶ συμβιβαστικὸς Σοφοκλής. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπαγματούθη ἐν τῇ περιφημῇ τραγωδίᾳ αὐτοῦ, τῇ Ἀντιγόνη, ὅπου ὁ μὲν βασιλεὺς Κρέων ὑποστηρίζει τὸ πανταχοῦ καὶ κατὰ πάντα κράτος τῶν νόμων, τὴν κατὰ πάντα ὑποταγὴν τοῦ πολίτου εἰς αὐτοῦς, ἡ δὲ Ἀντιγόνη τοῦναντίον ἐπιμένει ὅτι δὲν ὀφείλει ὑπακοὴν εἰς πάσας, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰς δικαίας καὶ νομίμως διαταγὰς τῶν ἀρχόντων. Ἀλλ' ἂς ὁμιλήσῃ ὁ ἴδιος ὁ Κρέων καὶ ἂς ἐκθέσῃ τὰς γνώμας καὶ τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ.

«Σὺς προσεκάλεσα, λέγει ὁ βασιλεὺς Κρέων πρὸς τοὺς γέροντας προκρίτους, ἐπεὶ δὴ τώρα ἐγὼ ἐκληρονόμησα τὴν βασιλείαν καὶ ἤξεύρω ὅτι σεῖς ὑπῆρξατε καὶ ἐπὶ τῶν προκατόχων μου βασιλέων πιστοὶ ὑπήκοοι, ἵνα ἐκθέσω ἐνώπιόν σας τὸ πρόγραμμα κατὰ τὸ ὁποῖον σκοπεύω νὰ διαβερῶ τὴν πόλιν μας. Κατ' ἐμὲ ἐκεῖνος, ὅστις διοικεῖ τόπον τινά, εἰδὼν δὲν τολμᾷ νὰ ἐκτελῇ ὅ,τι νομίζει ἄριστον καὶ συμφέρον εἰς τὸν τόπον, ἀλλὰ ἐνεκα φόβου σιωπᾷ, εἶναι ἐλεεινὸς ἄνθρωπος. Ὁμοίως εἶναι ἐλεεινὸς καὶ ἐκεῖνος ὅστις ἀγαπᾷ τινα περισ-

σότερον ἀπὸ τὴν πατρίδα του. Ἐγὼ, ἐξακολουθεῖ, ὀρκίζομαι εἰς τὸν Θεόν, ὅτι οὐδέποτε θὰ σιωπήσω ὅταν βλέπω ὅτι κακὸν τι μέλλει νὰ συμβῇ εἰς τοὺς συμπολίτας μου, οὐδὲ θὰ κάμω ποτὲ φίλον μου ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος εἶναι ἐχθρὸς τῆς πατρίδος μας, διότι κάλλιστα ἤξεύρω ὅτι αὕτη εἶναι ἡ σωτηρία μας καὶ μόνον ἐπ' αὐτῆς στηρίζομενοι ἠμποροῦμεν νὰ σωθῶμεθα καὶ νὰ κάμωμεν φίλους. Ἐπεὶ δὲ τοιοῦτον εἶναι τὸ πρόγραμμά μου, διὰ τοῦτο ἀπεφάσισα ἐκείνους μὲν οἱ ὁποῖοι ἀπέθανον εἰς τὰς μάχας διὰ νὰ σώσουν τὴν πατρίδα, ὅπως λ. χ. ὁ προκατόχος μου βασιλεὺς Ἐτεοκλής, νὰ τοὺς κηδεύσωμεν μὲ πάσας τὰς συνήθεις τιμὰς· τὸν Πολυνείκην ὅμως, ὁ ὁποῖος ἤλθε μὲ ξένον στρατὸν διὰ νὰ καταστρέψῃ τὴν πόλιν μας καὶ μᾶς σκλαβώσῃ, τοῦτον ὡς ἐχθρὸν καὶ προδότην τῆς πατρίδος, διελάλησα διὰ κηρύκων, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται μήτε νὰ τὸν θάψῃ μήτε νὰ τὸν κλαύσῃ κανεὶς, ἀλλὰ νὰ τὸν ἀφήσωμεν ἄταφον, διὰ νὰ τὸν καταφάγουν οἱ κύνες καὶ τὰ ὄρεα».

Τοιοῦτον λέγει εἶναι τὸ πρόγραμμά μου, καὶ δι' αὐτὸ ὅσον κρέμεται ἐξ ἐμοῦ, οὐδέποτε θὰ τιμηθῶν οἱ κακοὶ καὶ ἄδικοι περισσότερον ἀπὸ τοὺς καλοὺς καὶ δικαίους, ἀλλ' ὅσοι εἶναι φιλοπατρίδες θὰ τιμῶνται ὑπ' ἐμοῦ καὶ ἐφ' ὅσον ζῶσι καὶ ἀφοῦ ἀποθάνωσιν.»

Ἡ δὲ Ἀντιγόνη ἡ ἀδελφὴ τοῦ Πολυνείκου τοῦ οὕτω καδικαζομένου νὰ σπαράχθῃ ὑπὸ τῶν κυνῶν δὲν πείθεται εἰς τὰς διαταγὰς ταύτας τοῦ ἀρχοντος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας ἐκεῖνας πολιτείας ἐκπροσωπεῖ τὸν νόμον· εὐρίσκει ὅτι τοῦτο ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ ἀναλαμβάνει μόνη τῆς νὰ θάψῃ τὸν ἀδελφόν της. Συλλαμβάνεται, ὁδηγεῖται πρὸς τοῦ ἀρχοντος καὶ ὁμολογεῖ προθύμως ὅτι παρέβη ἐν γνώσει τὸν νόμον, δηλ. τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ βασιλέως, καὶ δικαιολογεῖται ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλος νόμος ἀνώτερος μάλιστα, νόμος ἀγραφος ἀλλὰ θεῖος, καὶ κατὰ τοῦτον ὀφείλει ἡ τιμωρία νὰ τελειῶν μὲ τὸν θάνατον, νὰ μὴ καταδιώκῃ δὲ καὶ τὸν νεκρόν. Λέγει ὅτι αὕτη ἐξετέλεσε τὸν ἀνώτερον τοῦτον θεῖον νόμον καὶ τώρα δὲν τὴν μέλει διὰ τὰ περαιτέρω, ὅτι καὶ ἐν ἀκόμῃ τιμωρηθῇ διὰ θανάτου, εἶναι εὐχαριστήμενη, ἐπεὶ δὲ ἐπράξε τόσον εὐσεβὲς ἔργον, δηλ. ἔθαψε τὸν νεκρὸν τοῦ ἀδελφοῦ της.

Ὁ Κρέων ἀκούει ταῦτα, βλέπει ὅτι εἶναι ἀνεμία του ἡ παραβάσις τοῦ νόμου ἀλλὰ μένει ἀκλόνητος εἰς τὸ ἀρχικόν του πρόγραμμα φρονεῖ μετὰ τῶν κατόπιν Ῥωμαίων ὅτι ἀληθὺς νόμος εἶναι ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος, καὶ διὰ τοῦτο πιστεύει ὅτι, ἐν οἱ κύνες καὶ τὰ ὄρεα σπαράζουσιν τὸν νεκρὸν τοῦ προδότου καὶ ἐχθροῦ, δὲν θὰ ἐμεινέτο τὸ θεῖον, διότι ὡς λέγει, οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται ἀληθῶς νὰ μιᾶνῃ τοὺς θεοὺς. Ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ ὁ Σοφοκλής φρονεῖ τὰ ἐναντία, τοῦτο ἐνεκα παριστᾷ ἐν τοῖς ἐξῆς τὸν βασιλεῖα τιμωρούμενον μεγάλως διὰ τὴν ἐπιμονὴν του ταύτην, παριστᾷ αὐτὸν κλαίοντα καὶ ὀδυρόμενον διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ υἱοῦ του Αἰμόνος καὶ τῆς γυναίκος του Εὐρυδίκης, τῶν ὁποίων ὁ θάνατος ἦτο ἐπακολούθημα τῆς ἐπιμονῆς τοῦ Κρέωντος εἰς τὸ πρόγραμμά του ἐκεῖνο.

Κατὰ ταῦτα ὁ Σοφοκλής ζῶν εἰς χρόνους δημοκρατικούς, χρόνους ἐλευθερίας καὶ εὐτυχίας τῶν Ἀθηναίων, χρόνους εἰρήνης, λύει τὸ ζήτημα ὅπως διαφόρως ἀπὸ τὸν Ὀμηρον. Δὲν πιστεύει ὅτι ὀφείλει ὁ πολίτης πάντοτε καὶ πανταχοῦ τυφλὴν ὑπακοὴν εἰς τὰ κελεύσματα τῶν νόμων τῆς πατρίδος, ἀλλ' ὅτι ἠμπορεῖ καὶ νὰ σκέπτηται καὶ ἐξετάζῃ καὶ ἂν τυχαὶ εὐρίσκη ὅτι τὰ διατασσόμενα ἀντιβιβάζουσιν πρὸς ἄλλους ἀνωτέρους νόμους, ἐπιτρέπεται καὶ νὰ παρακούῃ. Ἀν ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ὀρθὴ ἢ μὴ, θὰ ἴδωμεν κατόπιν.

